

Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri*

Merve Ulu¹

Ferah Burgul Adıgüzel²

Makale Bilgisi

DOI: 10.21612/yader.2019.015

Makale Geçmişi

Geliş tarihi 30.03.2019

Kabul 01.07.2019

Anahtar Sözcükler

Sosyal bilgiler öğretimi

Müzedede eğitim

Müzedede öğrenme

Yaratıcı drama

Makale Türü

Araştırma Makalesi

Öz

Bu araştırmanın amacı, müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin uzman görüşlerini incelemektir. Bu doğrultuda çalışma kapsamında yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri incelenmiştir. Çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Çalışma kapsamında ulaşılan veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla 12 alan uzmanıyla yapılan görüşmeler ile toplanmıştır. Alan uzmanları sosyal bilgiler, müzedede eğitim ve yaratıcı drama alanlarının en az birinde lisansüstü eğitim almış ve en az 5 yıllık tecrübeye sahip eğitimcilerden oluşmuştur. Verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda, uzmanlar tarafından sosyal bilgiler öğretimi sürecinde konu, amaç ve kazanım ortaklıklarından dolayı müzelerin kullanılması gerektiği, sıklıkla yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerinin önerildiği, dersin disiplinlerarası yapısı nedeniyle tüm sosyal bilgiler konularının müzelerde yaratıcı drama yöntemi ile işlenmeye uygun bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Uzmanlara göre müzedede sosyal bilgiler öğretimi uygulama süreçlerinde en sık yaşanan sorunlar; öğretmenin donanım yetersizliği, müze görevlilerinin uygulama gerektiren çalışmalara olumlu bakmaması ve ulaşım dır. Sunulan çözüm önerileri arasında öğretmen eğitimi, müzelerde eğitim alanlarının oluşturulması ve proje tabanlı çalışmaların yapılması yer almaktadır.

* Bu makale Merve Ulu tarafından hazırlanan “Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Dramanın Bir Yöntem Olarak Kullanımına İlişkin Uzman Görüşleri” başlıklı yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

1 Yüksek Lisans Öğrencisi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Drama ve Eğitim Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
E-posta: verveulu@gmail.com. Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-1037-794X>

2 Dr., Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye.
E-posta: fburgul@gmail.com Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0003-1962-0712>

Opinions of the Experts on Employing Creative Drama as a Method in Social Studies Teaching in the Museum

Article Info

DOI: 10.21612/yader.2019.015

Article History

Received 30.03.2019

Accepted 01.07.2019

Keywords

Teaching of social studies

Education in museum

Learning in the museum

Creative drama

Article Type

Research paper

Abstract

The purpose of this study is to examine the opinions of the experts on employing creative drama method in social studies teaching in the museums. This study accordingly examined the problems and solutions occurred during the employment of creative drama as a method. The study uses the qualitative research method. The collected data are based on the semi-structured interviews conducted with 12 field experts. The field experts consist of people whom have at least graduated from postgraduate degrees and have 5-year experience on social sciences, education in the museum and creative drama. The employed method on the analysis of the data is descriptive analysis method.

In conclusion, the results of the study suggest that museums are suitable places for social sciences teaching, propose employing creative drama method and techniques while concluding that the creative drama methods are suitable to teach social sciences in museums in accordance with the interdisciplinary nature of the lesson. According to experts, the most frequently encountered problems are; incompetency of the teacher, the negative approach of the museum officials to the studies that require practice, and transportation. The suggested solutions include the training of the teachers, creating study areas in museums and conducting project-based studies.

Giriş

Klasik müzecilik anlayışında müzeler, nesnelere toplanıp korunduğu ve sergilendiği yerler olarak değerlendirilirken bu anlayış zamanla yerini eğitim işlevi ile paylaşmaya başlamıştır. Müze eğitimi kavramı, müzelerin eğitim amacıyla kullanılmasını ifade eder. Müzelerin birer eğitim aracı olarak görülmesine ilişkin gelişmelerin ise 15. yüzyılda başladığı düşünülmektedir. Onur'a (2013) göre; müze kelimesi bilginin ilerlemesine katkıda bulunan kurum anlamında ilk kez 1683 yılında İngiltere'de kullanılmıştır. Müze eğitimi, Fransız İhtilâli sonrasında Fransa'da önem kazanmıştır. Benzer şekilde Tezcan, Akmehtem ve Ödekan (2006) müzecilikte müze yoluyla halkın eğitimi misyonunun Fransız İhtilâli ile kazanıldığını belirtmektedirler. Duncan'a göre müzelerin birer eğitim aracı olarak görülmesi 1727 yılını bulmaktadır ve bu konu Casper Neickel'in yazdığı aynı tarihli "Museographia" isimli eserde belirtilmiştir. Journal of Museums'da (1980) İngiltere'de 17. yüzyılda açılan Haslemere Müzesi ilk eğitsel müze olarak kabul edilmektedir. Müze ve okul ilişkisinin kurulması ise bu müzenin öğrenci grupları tarafından ziyaret edilmeye başlaması ile olmuştur (San, 2018). Çağdaş anlamda müzedede eğitim Onur'a (2013) göre 1970'li yıllarda gündeme gelmiştir. Müzecilikteki gelişmelerle birlikte; bu mekânlar etkileşimli, yaşantı odaklı, eğitim aracı ve kültürel mirasın aktarıcısı olma gibi misyonları kazanmıştır. Çağdaş müzecilik anlayışı ile ziyaretçiler, müzeleri kendilerini güvende hissettikleri, eğlendikleri ifade edebilecekleri ortamlar olarak görerek burada farklı disiplinleri keşfederek öğrenmeye başlamışlardır (Güler, 2019). Çağdaş müze eğitimi anlayışında yaşantı odaklı öğrenme süreçlerinin kullanımına önem verildiğinden, müze eğitiminde kullanılan yöntem ve teknikler de genellikle bireyin aktif olduğu (nesne tamamlama, ara-bul, ilk anket-son anket vb.) yöntem ve tekniklerdir. Müze ziyaretlerinde geleneksel anlayışın aksine müzedeki koleksiyonlar ile etkileşime geçildiği için bireyler farklı disiplinleri ve alternatif öğrenme yöntemlerini deneyimleyeme imkânı bulabilmektedirler. Müzeler, gerçek nesnelere barındırmaları nedeniyle okul dersleriyle ve yaşamla bağ kurulabilecek öğrenme ortamları olarak kullanılabilirler. Hooper Greenhill'e (1999) göre "Müze ziyaretleri müfredatı desteklemek için yapıldığında, müzeler, çocukların öğrenme deneyimlerini ileriye taşımakta eşsiz değere sahiptir." Müzelerin okul derslerinde kullanımı ile ilgili Alkış ve Güleç (2003)'in sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin kullanımını inceledikleri çalışmada, müzelerin derslerde tercih edilme nedenlerinin ilk sırasında farklı duyu alanlarını desteklemeleri ve öğrenmede kalıcılığı arttırmaları yer almaktadır. Bu nedenle okul dersleri kapsamında müzelerden ve müzelerde yaşantı merkezli öğrenme süreçlerinden faydalanılması önemlidir. Yaratıcı drama bu süreçlerde kullanılabilir etkileşimli yöntemlerden biridir. Okvuran'a (2012) göre yaratıcı dramanın müzelerde kullanılmasında temel amaç müze koleksiyonların incelenmesidir. Bu yolla müze ile etkileşime geçilebilmektedir. San (2018)'in çalışmasında yaratıcı dramanın müzedede kullanımı ile ilgili yer alan ifadeler son derece önemlidir:

"Şu bir gerçektir ki artık gelişmiş ülkelerde müzelerde drama yapmalı mıyız tartışmaları çoktan bitmiştir; müzelerde dramayı yararlı kılmak için en iyi yöntemi nedir konusu tartışılmaktadır. Müzedede drama eğitimsel amaç ve hedeflere ulaşılmasında tiyatro tekniklerinden yararlanarak çocukları dramanın içine alır, onlardan sık sık rol oynamalarını ister. Böylece cansız nesnelere bireyler arasında bir başka kişi ya da kişiler aracılığıyla didaktik ve kuru olmayan eğlenceli bir ilişki kurulur. Başka hiçbir yorumlama tekniği bu bağlantıyı bu biçimde gerçekleştiremez." (Earl'den aktaran San, 2018).

Eğitimde müzenin ve müzede yöntem olarak yaratıcı dramanın kullanımı öğrenmeyi olumlu etkilemektedir. Bununla ilgili olarak Adıgüzel ve Başbuğ (2019)'un sosyal bilgiler derslerini yaratıcı drama yöntemi ile müzede işledikleri çalışmada, bu yöntemin öğrenmeyi kolaylaştırması ve akademik başarıyı arttırması açısından etkili olduğu belirtilmiştir. Eğitimde müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin kullanımının gerekliliğine 2004-2005 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı'nda "Programın Uygulanması ile İlgili Açıklamalar" bölümünün 11. Maddesinde de, *öğrencilerin sınıfta ya da müzede drama etkinlikleri ile geçmiş yaşantuların canlandırmasını ve tarihi kişilikler ile empati kurmaları gerektiği* ifadeleri ile yer verilmiştir (MEB, 2004).

Sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarında ilgili alan yazın incelendiğinde sosyal bilgiler öğretimini müzede yaratıcı drama yöntemi açısından bütünsel bir şekilde inceleyen oldukça sınırlı sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Yaratıcı dramanın sosyal bilgilerde ve müze eğitiminde kullanımına yönelik ulaşılabilen lisansüstü çalışmalar Turgut'un (2015) "*Sosyal Bilgiler Dersinde Bir Eğitim Aracı Olarak Sanal Müze Kullanımı*", Aykaç (2008)'in "*Sosyal Bilgiler Dersinde Yaratıcı Dramanın Yöntem Olarak Kullanılmasının Öğrenci Başarısına Etkisi*", Akyüz (2009)'ün "*Sanayi Müzelerinin Tarih Eğitiminde Kullanım Durumu: Rahmi Koç Müzesi Örneği*", Başbuğ (2017)'ün "*Müzede Yaratıcı Drama Yönteminin Sosyal Bilgiler Dersindeki Öğrencilerin Başarısına Etkisi*" başlıklı çalışmalarıdır. Yaratıcı dramanın müzede yöntem olarak kullanımının geliştirilmesi için öncelikle bu alanlardaki ihtiyaç ve sorunları belirlemek önemlidir. Ancak müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanımına ilişkin uzman görüşlerinin incelendiği bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Bu nedenle yaratıcı drama, sosyal bilgiler ve müze eğitimi alanlarında uzman olan eğitimcilerden alınan görüşlerin bu alanların gelişimi açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanımına ilişkin uzman görüşlerinin incelenmesidir. Uzman görüşlerinden hareketle sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama yöntemi arasındaki ilişki belirlenerek sosyal bilgiler yaratıcı drama yönteminin müzede kullanımına ilişkin sorunlar tespit edilmiş ve bu sorunların çözümüne ilişkin öneriler sunulmuştur. Bu kapsamda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Alan uzmanlarının, müzede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde kullanılabilecek yöntem ve tekniklere ilişkin görüşleri nelerdir?
2. Alan uzmanlarının, yaratıcı drama yönteminin müzede kullanımında sosyal bilgiler dersi konularına ilişkin görüşleri nelerdir?
3. Alan uzmanlarının müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlara ilişkin görüşleri nelerdir?
4. Alan uzmanlarının müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden biri olan temel yorumlayıcı nitel araştırma deseni kullanılmıştır. Eğitim bilimlerinde yaygın olarak kullanılan bu desen, insanların bir konuyu nasıl yapılandırıp yorumladıklarını anlamaya yönelik olan çalışmalarda tercih edilmekte ve bu süreçte görüşme, gözlem, doküman incelemesi gibi veri toplama araçlarından yararlanılmaktadır (Marriam, 2018). Çalışmada temel yorumlayıcı nitel araştırma deseninin seçilmesinin nedeni; çalışma grubundan görüşme yoluyla derinlemesine veri elde edilmek istenmesi, desenin araştırmada hedeflenen amaçlara ulaşmada kolaylık sağlaması, kullanılmak istenen yöntem ve teknikleri içermesi ve nitel araştırmalarda yaygın olarak tercih edilmesidir.

Çalışma Grubu

Çalışma grubu 12 alan uzmanından oluşmaktadır ve amaçlı örnekleme yolu ile seçilmiştir. Büyüköztürk (2012)'e göre amaçlı örnekleme, araştırmanın amacı doğrultusunda zengin bilgi içeren örneklerin seçilmesidir. Bu kapsamda kullanılan tipik durum örnekleme ise evreni en iyi temsil edecek örneklemin seçilmesidir. Bu nedenle çalışma grubunun seçilmesinde amaçlı örnekleme yöntemlerinden tipik durum örnekleme kullanılmıştır. Çünkü araştırma kapsamında çalışma grubunun, derinlemesine bilgi alınabilecek ve çalışma evrenini en iyi şekilde temsil edecek uzmanlardan oluşturulmasına gereksinim duyulmuştur. Çalışma grubunun sosyal bilgiler, yaratıcı drama, müzede eğitim konularında lisansüstü ve uluslararası alanda geçerliliği olan eğitimler almış, bu alanların en az birinde ve en az 5 yıl tecrübeye sahip eğitimcilerden oluşması ölçüt alınmıştır.

Tablo 1. Uzman Grubunun Uzmanlık Alanları ve Çalışma Sürelerine İlişkin Veriler

Uzman	Çalışma Süresi (Yıl)		
	Sosyal Bilgiler	Müzedeki Eğitim	Yaratıcı Drama
U1	25-30	25-30	25-30
U2	15-20	15-20	15-20
U3	10-15	10-15	10-15
U4	10-15	10-15	10-15
U5	20-25	20-25	-
U6	10-15	10-15	-
U7	10-15	10-15	10-15
U8	5-10	10-15	10-15
U9	25-30	10-15	15-20
U10	10-15	10-15	10-15
U11	15-20	5-10	5-10
U12	15-20	10-15	10-15

Tablo 1 incelendiğinde; görüşmeye 12 alan uzmanının katıldığı görülmektedir. Uzmanların sosyal bilgiler alanında çalışma süreleri incelendiğinde, uzmanlardan 1'inin bu alanda 10 yıldan az, 8'inin 10-20 yıl arasında, 3'ünün ise 20 yıldan fazla bir süredir bu alanda çalıştığı belirlenmiştir. Uzmanların müzede eğitim alanında çalışma süreleri incelendiğinde; 1 uzmanın 10 yıldan az, 9 uzmanın 10-20 yıl arasında, 2 uzmanın 20 yıldan fazla bir süredir bu alanda çalıştığı görülmektedir. Yaratıcı drama alanında ise 1 uzmanın 10 yıldan az, 8 uzmanın 10-20 yıl arasında, 1 uzmanın 20 yıldan fazla bir süredir bu alanda çalıştığı görülmektedir. 2 uzman yaratıcı drama alanında çalışmamış olup U5'in müze ve sosyal bilgiler alanında çalışma süresi 20 yıldan fazla ve U6'nın ise 10-15 yıl arasındadır.

12 uzmandan oluşan görüşme grubunda yer alan uzmanlar; öğretmen, akademisyen, yaratıcı drama eğitmeni ve müze eğitimcilerinden oluşmaktadır. Alan uzmanlarının 9'u doktora, 3'ü yüksek lisans eğitimi almıştır. 12 uzmanın tümü müzede eğitim, 11'i yaratıcı drama eğitimi almıştır. Uzmanların 8'i üniversitede, 2'si MEB bünyesindeki okullarda, 2'si özel kurumlarda çalışmaktadır. Çalışma grubu, çalıştıkları alan ve çalışma sürelerine ilişkin edinilen bu bilgiler sonucunda görüşme yapmaya uygun bulunmuştur.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada detaylı veri elde edebilmek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Nitel araştırmalarda yaygın şekilde kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, soruların önceden hazırlandığı, araştırmacının görüşme sırasında yeni sorular sorabildiği bir veri toplama yöntemidir (Güler, Hacıoğlu, Taşgın, 2015). Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çalışma grubunun yaş, çalışma süreleri, çalıştıkları kurum türleri gibi demografik bilgilerine ilişkin sorular bulunmaktadır. Formun ikinci bölümünde ise görüşme soruları yer almaktadır. Görüşme formu hazırlanırken soruların uygunluğu ve kapsamı ile ilgili olarak, müzede eğitim, yaratıcı drama ve sosyal bilgiler alanlarında çalışan iki akademisyenin ve bir ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri alınmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasının ardından iki uzman ile pilot uygulama yapılarak form üzerinde gerekli düzenlemeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme formunda 4 soru yer almaktadır. Alan uzmanlarının sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımına ilişkin görüşleri, araştırma kapsamında oluşturulan dört ana tema altında incelenmiştir. Bu temalar; müzede sosyal bilgiler eğitimi sürecinde kullanılacak yöntem ve teknikler, yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenebilecek konular, bu süreçte yaşanan sorunlar ve sorunlara ilişkin çözüm önerileridir. Bu temalar kapsamında alan uzmanlarına yöneltilen sorular şu şekildedir:

1. Sizce müzede sosyal bilgiler eğitimi sürecinde kullanılacak yöntem ve teknikler nelerdir?
2. Sizce müzede sosyal bilgiler dersi kapsamında hangi konular yaratıcı drama yöntemiyle işlenebilir?
3. Sizce müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlar nelerdir?
4. Müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunların çözümüne ilişkin önerileriniz nelerdir?

Geçerlik ve Güvenirlik

Görüşme sırasında diyalogların kesintiye uğramadan devam etmesi ve objektif şekilde daha fazla veri elde edilmesi sağlanmıştır. Görüşme sürecinde ifadeler arasındaki ilişkinin daha kolay kurulması ve açıklanabilmesi için yazılı notlar alınmıştır.

Çalışmanın geçerlik ve güvenilirliğini arttırmak amacıyla Yıldırım (2010)'ın çalışmasında yer alan Maxwell (1992)'in nitel geçerliği artırma ölçütlerine, ayrıca Twycross ve Shields (2005)'ten uyarlanmış nitel geçerliği ve güvenilirliği arttırmada denetleme stratejisine dikkat edilmiştir. Bu kapsamda çalışmanın konusu araştırmanın amacına uygun şekilde betimlenerek betimsel geçerliği arttırmak amaçlanmıştır. Yorumlayıcı geçerliği arttırmak için, benzer konularda yapılmış araştırmalardan örnekler sunulmuştur. İç geçerlik (kuramsal geçerlik için araştırmanın bütünlük oluşturacak biçimde, sonuçları birbiri ile ilişkilendirilerek verilmiştir. Dış geçerlik (genellenebilirlik) için araştırmanın amacı kapsamında çalışılan konuyu temsil edecek bir çalışma grubu seçilmiştir. Uygunluğu arttırmak için ulaşılan sonuçların ilgili durumlara da uyarlanıp uygulanabilmesi amacıyla ilgili konularda çalışan diğer uygulayıcıların yaşadıkları sorunlara da çözümler sunulmuştur. Yıldırım (2010) tarafından yer verilen Twycross ve Shields (2005)'in kısa yoldan denetleme stratejisi dikkate alınarak aşama aşama veriler kopyalanıp, düzenli şekilde kontrol edilmiş ve gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Bu süreçte veri toplama araçları, verilerin toplanması ve çözümlenmesi ile ilgili bilgiler ayrıntılı olarak açıklanmıştır. Araştırmaya ilişkin veriler uzman görüşlerine göre ve orijinal kaynaklarla (ses kayıtları, öğretim programları) karşılaştırılıp yorumlanmıştır. Araştırma konusu, uzman görüşleri referans alınarak incelenmiş, çalışma süreci ve veri toplama araçları benzer konularda çalışma yapmış araştırmacılar tarafından da incelenmiştir.

Verilerin Toplanması

Görüşme verilerinin toplanması sürecinde 12 alan uzmanından e-posta ve telefon aracılığıyla randevu talep edilmiştir. 7 uzman ile yüz yüze görüşme, 3 uzman ile e-posta aracılığıyla, 2 uzman ile telefonla görüşme sağlanmıştır. 7 uzmandan 1'i ile teknik sorunlar nedeniyle görüşmenin bir kısmı yazılı bir kısmı yüz yüze yapılmıştır. Görüşmeye başlarken görüşmenin amacı, ortalama süresi, soru sayısı gibi konularda bilgi verilmiş, ses kaydının alınması konusunda izin alınmıştır. Görüşme sürecini desteklemek ve uzman ifadelerine yönelik bir takım açıklayıcı bilgilere yer vermek için yazılı notlar kullanılmıştır. Görüşme sorularının daha iyi algılanarak sürecin verimli geçmesini sağlamak amacıyla, alan uzmanlıklarına görüşme formunun bir kopyası verilmiştir. Görüşme sonrasında ses kayıtları yazılarak metin hâline getirilmiştir.

Verilerin Analizi

Çalışma verilerinin analizinde, verileri sınıflandırıp bir bütünlük içerisinde özetleyip yorumlamak ve derinlemesine bilgi edinebilmek için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz; araştırma sorularından hareketle genel bir çerçevenin çizildiği, elde edilen verilerin temalarla ilişkilendirildiği ve bulguların doğrudan alıntılara yer verilerek açıklandığı bir analiz yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2003). Bu doğrultuda görüşme formunda yer alan sorular için önceden oluşturulan temalar; sosyal bilgiler öğretiminde müzede kullanılacak yöntem ve teknikler, yaratıcı drama yöntemi kullanılarak müzede işlenebilecek konular, yaşanan sorunlar ve geliştirilen çözüm önerileridir. Creswell'e göre nitel araştırmalarda oluşturulan kod ve temalardaki veriler betimlenip sınıflandırılır, yorumlanır ve sunulur. Araştırmacı isteğe bağlı olarak bu kodların sıklığını hesaplayabilir. (Creswell, 2016).

Görüşmelere ilişkin verilerin yer aldığı formlar okunarak genel bir çerçeve çizilmiş ve analiz için hazırlık yapılmıştır. Veriler analiz edilirken objektif bir bakış açısı sağlamak amacıyla uzmanlar “U1, U2, U3...” şeklinde kodlanmıştır. Veriler ilgili oldukları üst temalarla ilişkilendirilmişlerdir. Bir sonraki basamakta detaylı inceleme yapılarak veriler arasındaki ilişki, bu temalar altında açıklanmış ve yorumlanmıştır. Ulaşılan sonuçlar görselleştirilerek tablolar halinde açıklanmış ve tablolarda hesaplanan frekans, yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Ulaşılan sonuçları desteklemek amacıyla uzman görüşlerinden doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Son olarak veriler, aralarında nedensellik ilişkisi kurularak ve ilgili alan yazın ile karşılaştırma yapılarak açıklanmıştır.

Bulgular

Bu bölümde müzede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde yaratıcı dramının bir yöntem olarak kullanılmasına ilişkin uzman görüşlerinden hareketle ulaşılan bulgulara yer verilmiştir.

Müzedeki Sosyal Bilgiler Öğretimi Sürecinde Kullanılması Önerilen Yöntem ve Tekniklere İlişkin Bulgular

Sosyal bilgiler derslerinde müzeler kullanılırken tercih edilebilecek yöntem ve tekniklere ilişkin uzman görüşleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Müzede Sosyal Bilgiler Öğretimi Sürecinde Kullanılması Önerilen Yöntem ve Teknikler

Yöntem / Teknik / Uygulama	Uzmanlar	f	%
Yaratıcı Drama ve Teknikleri	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U7, U8, U9, U10, U11, U12	12	100
Canlandırma aşaması	U1, U2, U3, U4, U5, U8, U9, U10, U12	9	75
Tüm yöntem ve teknikler	U1, U5, U6, U8, U11	5	41,6
Donuk imge	U1, U4, U5, U7	4	33,3
Altı şapka	U3, U11	2	16,6
Rol oynama, doğaçlama	U4, U12	2	16,6
Gözlem	U1, U2	2	16,6
Gezi	U1	1	8,3
Görüş geliştirme	U11	1	8,3
Geriye dönüş	U4	1	8,3
Kavram haritası	U1	1	8,3
Rol içinde yazma	U1	1	8,3
Toplantı tekniği	U1	1	8,3
Fotoğraf anı	U1	1	8,3
İstasyon, örnek olay incelemesi	U3	1	8,3
Araştırma	U2	1	8,3
Yazma-çizme	U2	1	8,3
Nesneleri yeniden oluşturma	U2	1	8,3
Sunum	U10	1	8,3
Ara bul, birbirine anlatma	U8	1	8,3
Kroki çizme	U12	1	8,3
Hikâye yazma	U12	1	8,3
İkili grup gözler kapalı müzeyi gezme	U12	1	8,3
Nesne fotoğrafları	U12	1	8,3

Tablo 2 incelendiğinde, sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden faydalanırken kullanılabilir yöntem ve tekniklere en çok “yaratıcı drama yöntemi ve teknikleri” örneği verilmiştir. 12 alan uzmanı yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerini belirtmiştir ($f=12$, %100). Müzede canlandırma çalışması yapılabileceğini belirten uzman sayısı 9’dur ($f=9$, %75). 5 alan uzmanı ise tüm yöntem ve tekniklerin kullanılabilirliğini belirtmiştir ($f=5$, %41,6). Donuk imge 4 ($f=4$, %33,3), altı şapka 2 ($f=2$, %16,6), rol oynama-doğaçlama 2 ($f=2$, %16,6), gözlem 2 ($f=2$, %16,6) alan uzmanı tarafından yer verilen tekniklerdendir. Görüş geliştirme, geriye dönüş, kavram haritası, rol içinde yazma, toplantı tekniği, fotoğraf anı, istasyon, örnek olay incelemesi, araştırma, yazma-çizme, nesnelere yeniden oluşturma, sunum, ara bul, birbirine anlatma teknikleri ise her biri için 1 alan uzmanı tarafından örnek verilen tekniklerdendir ($f=1$, %8,3). Adı geçen diğer uygulamalar ise kroki çizme, hikâye yazma, ikili grup gözler kapalı müzeyi gezme, nesne fotoğraflarından yararlanma şeklinde sıralanmaktadır ve her birine 1 alan uzmanı tarafından yer verilmiştir ($f=1$, %8,3).

Yaratıcı drama yöntemi ve teknikleri örneğine yer veren U1’in görüşü şu şekildedir: “*Aklınıza gelebilecek öğretim ilke ve yöntemleri içerisinde yer alan hemen her tekniğin kullanılabilirliğini düşünüyorum. Tercih ettiğimi sorarsanız elbette yaratıcı drama.*” (U1). Burada tüm tekniklerin kullanılabilirliği belirtilmekle birlikte uzmanın tercihinin yaratıcı drama olduğu görülmektedir. U2 de benzer şekilde pek çok yöntemin müzede sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilirliğini ve yaratıcı drama yönteminin etkileyici olduğunu ifade etmiştir. “*Birçok yöntem kullanılabilir ve yaratıcı drama bunlardan birisi ve çok etkileyici.*” (U2)

Sosyal bilgiler konularının müzede öğretimi sürecinde tüm yöntem ve tekniklerin kullanılabilirliğini ifade eden 5 alan uzmanı bulunmaktadır. Uzmanlardan U3 görüşünü: “*Öğrencinin aktif olduğu tüm yöntemler tercih edilebilir mesela istasyon, altı şapkalı düşünme tekniği de kullanabiliriz.*” (U3) şeklinde ifade etmiştir. Kullanılabilir yöntem ve teknikler konusunda temel kriterin öğrencinin aktif olması olduğu anlaşılmaktadır. Yaratıcı drama da öğrenenin aktif ve merkezde olduğu yöntemler arasındadır.

Donuk imge tekniği uzmanlar tarafından en çok yer verilen teknikler arasındadır. Konu ile ilgili U5 “*Mesela donuk imge vardı kullandığımız, bu tarih eğitiminde çok işe yarıyor müzelerde.*” (U5) ifadesinde bu tekniğin müzedeki uygulamalarda kullanışlı olduğunu belirtmektedir. Yaratıcı drama tekniklerinden donuk imgenin etkili oluşu konusunda “*Yaratıcı dramanın pek çok tekniği var. Donuk imge mesela müze etkinliklerinde etkili oluyor.*” ifadelerini kullanmıştır (U7). U2 diğer tekniklerin kullanımı ile ilgili görüşünü: “*...Diğer yöntemlerden gözlem, araştırma, yazma, çizme, nesnelere yeniden oluşturma, bunu bir sanat formuyla yeniden ortaya koyabilirsiniz. Ama ben etkili yöntemin yaratıcı dramanın olduğunu düşünüyorum.*” şeklinde belirtmiştir.

Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yaratıcı Drama Yöntemi ile Müzede İşlenebilecek Konulara İlişkin Bulgular

Müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılması sürecinde uzmanlar tarafından önerilen konulara ilişkin görüşler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Yaratıcı Drama Yöntemi ile Müzede İşlenebilecek Konular

Konulara İlişkin İfadeler	Uzmanlar	f	%
Tüm konular	U1, U2, U3, U4, U5, U6, U8, U9, U10, U12	10	83,3
Müzenin çeşidine göre değişir.	U7	1	%8,3
Birçok konuda (İnsanlar yerler çevreler, kültür ve miras, bilim teknoloji ve toplum)	U11	1	%8,3

Tablo 3 incelendiğinde; sosyal bilgiler derslerinde tüm konuların yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenebileceğini 10 alan uzmanın belirttiği görülür ($f=10$, 83,3). Tüm konuların yaratıcı drama yöntemi ve müzeler için uygun olduğu belirtilirken, gerekçe olarak sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası bir yapıya sahip olduğu gösterilmiştir. Müzenin çeşidine göre bu konuların değişiklik gösterebileceğini 1 uzman belirtmiştir ($f=1$, %8,3). Birçok konuda müzelerde uygulama yapılabileceği ifadesine ise 1 uzman yer vermiştir ($f=1$, %8,3).

Sosyal bilgiler derslerindeki tüm konuların yaratıcı drama yöntemiyle müzede işlenebileceğine ilişkin U10 şu ifadeleri kullanmıştır; “*Disiplinlerarası bir alan olduğu için her konuda uygulama yapmak mümkün.*” (U10). Benzer şekilde tüm konuların yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenmek için uygun olduğuna yönelik U6 görüşünü “*Tüm konular istisnasız müzede yaratıcı drama yöntemiyle işlenebilir. Çünkü sosyal bilgiler yapısı gereği disiplinlerarası bir yapıya sahiptir.*” (U6) şeklinde ifade etmiştir. Sosyal bilgiler dersinin disiplinlerarası bir yapıya sahip oluşu tüm konularda müzelerde yaratıcı drama yönteminden yararlanılabileceği konusunda temel gerekçeyi oluşturmaktadır.

Alan uzmanlarından U11 tüm konular ifadesi yerine birçok konuda yaratıcı drama yönteminden yararlanılabileceğini belirtmiştir. “*İnsanlar, yerler, çevreler öğrenme alanı kapsamında coğrafi şekilleri gözlemleyip öğrenebilecekleri çalışmalar yapabilirler. Bilim ve teknoloji ve toplum ünitemiz var, teknolojinin zaman içindeki değişimini gösteren müzelere gidilebilir.*” (U11). Bilim teknoloji, coğrafya konuları, teknolojinin zaman içindeki değişimi örnek verilen bu konular arasındadır.

Alan uzmanlarından U7 sosyal bilgilerde yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenebilecek konuların müzenin çeşidine göre değişebileceğini belirtmiştir; “*Bu müzenin çeşidine göre değişir. Arkeoloji müzesi ise Anadolu Uygarlıkları, Kurtuluş Savaşı müzesi ise inkılap tarihî konuları işlenebilir.*” (U7). Bu kapsamda örnek verilen müzeler arkeoloji müzeleri, Anadolu uygarlıkları ve Kurtuluş Savaşı temalı müzelerdir.

Alan uzmanlarının çoğu sosyal bilgiler öğretiminde tüm konuların yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenebileceğini belirtmiştir. Bu durum açıklanırken sosyal bilgiler derslerinin disiplinlerarası bir yapıda olması gerekçe gösterilmiştir.

Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlara İlişkin Bulgular

Alan uzmanlarının müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı sürecinde yaşanan sorunlara yönelik görüşleri Tablo 4’te gösterilmiştir.

Tablo 4. Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlar

Sorunlar	Uzmanlar	f	%
Öğretmenin yetersizliği	U1, U2, U6, U9, U10, U11, U12	7	58,3
Müze yetkililerin uygulamaya olumlu bakmaması	U2, U3, U5, U6, U9, U10	6	50
Ulaşım	U2, U3, U4, U5, U9, U11	6	50
Müzelerin uygulama yapmaya elverişli olmaması	U1, U3, U5, U6, U9	5	41,6
Bürokratik işlemler	U2, U3, U4, U11	4	33,3
Müfredatın yoğunluğu	U2, U7, U10, U11	4	33,3
Ekonomik sorunlar	U2, U9, U10, U11	4	33,3
Sınav kaygısı	U1, U2, U11	3	25
Gezinin plânlama sürecinin zorluğu	U2, U12	2	16,6
Farklı alanların müze kadrolarında yer almaması (tarih öğretmenliği, sosyal bilgiler öğretmenliği vd.)	U1, U5	2	16,6
Sosyal bilgiler ders saatinin yetersizliği	U7, U11	2	16,6
Kalabalık sınıflar	U10	1	8,3
Okul idaresine yüklenen sorumluluğun fazla olması	U2	1	8,3
Öğretmenin sorumluluk almak istememesi	U4	1	8,3
İletişimsizlik	U5	1	8,3

Tablo 4 incelendiğinde, müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanılması sürecinde 12 uzmandan 7’si öğretmen donanımının yetersizliğini ($f=7$, %58,3), 6’sı müze görevlilerinin uygulamaya olumlu bakmamasını müze uygulamaları sürecinde yaşanan sorunlar arasında belirtmiştir ($f=6$, %50). Ulaşım, 6 uzman tarafından ($f=6$, %50) belirtilen sorunlar arasındadır. Müzelerin uygulama için elverişli olmaması 5 ($f=5$, %41,6), müfredatın yoğun oluşu, ekonomik problemler ve bürokratik işlemlerin uzun sürmesi ise her bir sorun maddesi için ayrı ayrı 4 alan uzmanı tarafından ifade edilmiştir ($f=4$, %33,3). 3 uzman sınav kaygısına yer verirken ($f=3$, %25), gezi planlaması yapmanın zor oluşu, sosyal bilgiler ders saatlerinin yetersiz oluşu, müze kadrolarında tarih öğretmenliği gibi farklı branşlara yer verilmemesi sorunları 2 uzman tarafından dile getirilmiştir ($f=2$, % 16,6). Ayrıca gezi sürecinde okul idaresine yüklenen sorumluluğun fazla oluşu, öğretmenlerin sorumluluk almak istemeyişi, sınıfların kalabalık oluşu 1 alan uzmanı tarafından belirtilen sorunlar arasındadır ($f=1$, %8,3).

Alan uzmanlarından U11 sosyal bilgiler derslerinde müzelerden ve yaratıcı drama yönteminden faydalanma sürecinde yaşanan sorunların bir kısmına şu şekilde değinmiştir. “*Ekonomik sorunlar, bürokratik sorunlar, öğretmenlerin yetersizliği, ulaşım problemleri, sınav kaygısı nedeniyle öğretmenlerin daha çok anlatıma yer vermesi, ders saatinin azlığı ve konuların fazlalığı nedeniyle öğretmenlerin yaratıcı dramaya ayıracak enerjilerinin olmaması şeklinde sıralanabilir.*” (U11)

Müze görevlilerinin müzelerde yapılan uygulamalara bakış açısı ve müze kadroları ile ilgili U5'in görüşleri şu şekildedir: “*En büyük sorun müze yetkililerinin tavrı. ...Müze müdürleri ve müze eğitimcilerinin farklı branşlardan da olması taraftarıyım Örneğin bir sosyal bilgiler öğretmeni bir tarih öğretmeni müze eğitiminde çalışabilir. Bir Tarih mezunu ya da bir tarih öğretmenliği mezunu neden müzede müdür olamıyor ben bunu anlayamıyorum.*” (U5)

Müzedede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunların Çözümüne İlişkin Bulgular

Alan uzmanlarının müzede sosyal bilgiler öğretiminde drama yönteminin kullanılmasında yaşanan sorunların çözümüne ilişkin görüşleri Tablo 5'te gösterilmiştir.

Tablo 5. Müzede Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yaratıcı Drama Yönteminin Kullanımında Yaşanılan Sorunlara Yönelik Çözüm Önerileri

Öneriler	Uzmanlar	f	%
Öğretmen eğitiminin verilmesi	U1, U2, U4, U6, U8, U11, U12	7	58,7
Müzelerde yaratıcı drama gibi uygulama yapacak alanlar açılması	U2, U3, U6, U9	4	33,3
Okul-müze arası ulaşım sorunun çözülmesi	U2, U5, U10, U11	4	33,3
Müze görevlilerinin eğitimi	U5, U6	2	16,6
İlgili kurumlar arasında protokoller imzalanması	U10, U11	2	16,6
Sınav odaklı eğitim anlayışının değişip disiplinlerarası anlayışın benimsenmesi	U1	1	8,3
Okullarda müze ve yaratıcı drama derslerinin olması	U2	1	8,3
Müzelerde yapılan yaratıcı drama gibi uygulamaların tanıtılması ve paylaşılması	U4	1	8,3
Okul ile okul dışı öğrenme mekânları arasında iletişimin artması	U5	1	8,3
Okul dışı geziler için sosyal bilgiler öğretmenlerinin görevli olması	U7	1	8,3
Müzelerde imitasyon nesnelerin bulunması	U9	1	8,3
Uzmanların bir araya gelerek çözüm önerisinde bulunmaları	U10	1	8,3
Öğretmenlere müzelerde yaratıcı drama gibi uygulamalar için fırsat verilmesi	U11	1	8,3
Sosyal bilgiler öğretmenliğinin müze ve yaratıcı drama gibi farklı yan dallardan eğitim alıp mezun olabilmeleri	U1	1	8,3

Tablo 5 incelendiğinde; 12 uzmandan 7'si öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmesi önerisinde bulunmuştur ($f=7$, %58,3). 4 uzman müzelerin, yaratıcı drama gibi uygulama yapmaya uygun mekânlar olarak düzenlenmesini önermiştir ($f=4$, %33,3). Okul müze arası ulaşım sorununun çözülmesi 4 uzman tarafından ifade edilmiştir ($f=4$, %33,3). Proje tabanlı çalışmaların yapılmasını 3 uzman önermiştir ($f=3$, %25). Müze görevlilerinin eğitimi önerisine 2 uzman yer vermiştir ($f=2$, %16,6). İlgili kurumlar arasında protokollerin imzalanması yönünde 2 uzman görüş bildirmiştir ($f=2$, %16,6). İfade edilen diğer çözüm önerileri; sınav odaklı eğitim anlayışının değişmesi, disiplinlerarası

eğitim anlayışının benimsenmesi ($f=1$, %8,3), okullarda müze ve yaratıcı drama derslerinin olması ($f=1$, %8,3), müzelerde yapılan uygulamaların tanıtım amaçlı paylaşımı ($f=1$, %8,3) yönündedir. Okul ve okul dışı öğrenme mekânları arasındaki iletişimin artırılması ($f=1$, %8,3), Sosyal bilgiler öğretmenlerinin gezilerde görevli olması ($f=1$, %8,3), müzelerde nesnelere imitasyonlarının bulundurulması ($f=1$, %8,3) sunulan çözüm önerilerindedir. Son olarak alan uzmanlarının bir araya gelerek konu ile ilgili çözüm önerisi geliştirmeleri ($f=1$, %8,3), öğretmenlere müzede uygulama fırsatının verilmesi ($f=1$, %8,3), sosyal bilgiler öğretmenliği programının müzede eğitim, yaratıcı drama gibi farklı yan dallarda eğitim vermesi sunulan çözüm önerilerindedir ($f=1$, %8,3).

Alan uzmanlarından U4 görüşünü “*Öğretmen eğitimleri artırılabilir. Tüm sosyal bilgiler öğretmenlerine bu alanda hizmet içi eğitim seminerleri verilebilir. Yapılan örnekler paylaşılabilir.*” (U4) şeklinde ifade etmiştir. U4, öğretmen eğitimlerinin artırılmasını bir çözüm olarak sunarken, yaratıcı dramanın müzede kullanımına yönelik yapılan uygulamaların paylaşılmasını önermiştir. Öğretmen adaylarının eğitimine yönelik ise U1’in görüşleri şu şekildedir: “*Artık tek bir alanın uzmanı değil de söz gelimi bakın şunu söylüyorum sosyal bilgiler öğretmeni adayları öğrenim görürken en az iki yan alandan daha mezun olmalı. Yaratıcı drama olabilir, tarih, Türkçe olabilir, müzede eğitim olabilir gerekirse dört yılda değil altı yılda mezun olsun. Tek başına bir branş mezunu olmamalı iki yan alan daha yapmalı. Ya da dört yılda mezun olduktan sonra kalan iki yılını o yan alanlarda uzmanlaşmak için meslek hayatına atıldıktan sonra da tamamlayabilsin. Yani böyle bir donanımla yetişmeli öğretmen. Ve bu disiplinlerarası yaklaşımın eğitim sistemleri içerisinde de doğrudan uygulamaya yönelik proje tabanlı çalışmaların daha fazla yapılması gerekiyor yani.*” (U1). Burada yalnızca ilgili konuda seminer ve derslerin verilmesi değil uzun vadede ve geniş kapsamlı bir eğitimin verilmesi önerisi söz konusudur.

Bir müzenin eğitim ortamı olarak kullanılabilmesi için uygulama yapılabilecek şartlara sahip olması önemlidir. Konu ile ilgili U9’un görüşleri şu şekildedir: “*Müze sırasında çalışmalarda en büyük sıkıntıyı müzelere gittiğimizde eğitim faaliyetlerini yürütürken mekânlarda yaşıyoruz. Müzelerde çalışma salonları olmalı ve müzede nesnelere imitasyonları bulunmalı. Bence her müzenin bir eğitim salonu olmalı ve bu imitasyonların burada kullanılması çok değerli diye düşünüyorum.*” (U9). Uzman, yaratıcı drama yöntemini müzede kullanırken mekânın buna elverişli olmamasının çalışmalarını zorlaştırdığını ifade etmektedir. Bu sorunun çözümüne ilişkin olarak müzelerde uygulama yapılacak çalışma salonlarının ve imitasyon nesnelere bulunması önerisini sunmuştur.

Müzelerin eğitim amacıyla düzenlenmesinin yanı sıra müze çalışanlarının yaratıcı drama yöntemine ilişkin eğitim alması ve öğretmenlerin yöntemle ilişkin bilgi ve becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmaların yapılması da sunulan öneriler arasındadır. Alan uzmanlarından U6’nın konu ile ilgili görüşleri: “*Öğretmenlerin yaratıcı drama yöntemine ilişkin bilgi ve beceri düzeyleri geliştirilmelidir, müze çalışanlarına yönelik eğitim verilebilir. Müzelerin alt yapısı buna hazırlanabilir. Müzede yaratıcı drama etkinliklerinin yapılması için alanlar ayrılmalıdır.*” (U6) şeklinde ifade edilmiştir.

U11 müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunların çözümüne yönelik kurumlar arası işbirliğini önermiştir. “*Ankara’da çok fazla müze var. Müzelerle, Turizm Bakanlığı ve MEB arasında protokol imzalanıp bürokratik işlemler kolaylaştırılabilir. Ekonomik anlamda sosyo-ekonomik olarak daha alt seviyedeki okullar için ulaşım için gerekli araçların temin edilmesi, teşvik edilmesi, yaratıcı drama ve müze eğitimi üzerine çalışan öğretmenlerin hem gönüllü hem profesyonel olarak en az her dönemde bir kez uygulama fırsatı verilerek uygulamalar yapılabilir. Bu şekilde nasıl yapılacağına yönelik öğretmenler için bir farkındalık sağlanabilir ve uygulamaların devamı getirilebilir.*”

Bence kurumlar arası projelendirme yapılarak hayata geçirilmeli diye düşünüyorum.” U11’in bu görüşleri yalnızca kurumlar arası işbirliği ile sınırlı kalmayıp ilgili kurumlar arasında işbirliğine gidilmesini, okul ve müze arasında ulaşım araçlarının temin edilmesini, öğretmenlere yaratıcı drama ve müzede eğitim konusunda uygulama kolaylaştırıcı çalışmalar yapılmasını içermektedir. Ayrıca konu ile ilgili proje çalışmalarının yapılması sunulan öneriler arasındadır.

Alan uzmanları tarafından müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımında yaşanan sorunlara yönelik olarak; öğretmen eğitiminin verilmesi, müzelerde yaratıcı drama gibi uygulamaların yapılabileceği mekânların oluşturulması, müze görevlilerinin yaratıcı drama ve müze eğitimi konusunda eğitim alması, ilgili kurumlar arasında işbirliği yapılması, müze ve okul arasında ulaşımı sağlayabilecek servis araçlarının temin edilmesi sunulan öneriler arasındadır. Ayrıca okullarda müze ve yaratıcı drama derslerinin olması, müzelerde imitasyon nesnelerin bulundurulması, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yaratıcı drama ve müzede eğitim gibi farklı alanlarda yan dal eğitimi almaları önerilmiştir. Geliştirilen bu çözüm önerileri yalnızca müzede sosyal bilgiler öğretimini değil genel olarak sosyal bilgiler öğretimi, müzede eğitim ve yaratıcı drama uygulama süreçlerini ilgilendirmesi bakımından önemlidir.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Alan uzmanlarının müzede sosyal bilgiler öğretiminde yöntem teknik kullanımına ilişkin görüşleri incelendiğinde, sıklıkla yaratıcı drama yöntemi ve tekniklerinin önerildiği ve bu teknikler arasında da en çok donuk imgeye yer verildiği sonucuna ulaşılmıştır. Sosyal bilgiler derslerinde müzelerin ve yaratıcı drama yönteminin kullanılması tavsiye edilmektedir. Sosyal bilgiler derslerinde müze ve yaratıcı drama yönteminin önemine yönelik sonuçlar Başbuğ ve Adıgüzel (2019) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Başbuğ ve Adıgüzel (2019)’in çalışmalarında yaratıcı drama yönteminin müzede kullanılmasının sosyal bilgiler derslerinde akademik başarıyı arttırdığı ve etkili bir yöntem olarak konulara ilişkin farkındalık kazandırdığı belirtilmektedir. Oruç ve Altın (2008)’in müze eğitimi ve yaratıcı drama konulu çalışmalarında da müzede eğitim süreçlerinde yöntem olarak yaratıcı dramanın etkin şekilde kullanılacak yöntemler arasında olduğu ifade edilmektedir. Uzman görüşlerinden ulaşılan bulgular ile ilgili alan yazındaki çalışmaların birbirini desteklediği görülmektedir. Bu bilgiler doğrultusunda, müzede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımının birçok açıdan önemli ve gerekli olduğu söylenebilir.

Alan uzmanları sosyal bilgiler derslerinde genel olarak tüm konuların yaratıcı drama yöntemi ile müzede işlenmek için uygun olduğunu belirtmişlerdir. Ay ve Fidan (2014) sosyal bilgiler derslerinde müze kullanımını inceledikleri çalışmalarında, öğretmen adaylarının sosyal bilgiler derslerinin müze kullanımı için en uygun derslerden biri olduğu yönünde görüş bildirdiklerini belirtmişlerdir. Güven (2010)’in sosyal bilgiler derslerinde yaratıcı dramanın kullanımı incelediği çalışmada, yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler derslerinde faydalı ve gerekli olduğu belirtilmiştir. Yaratıcı drama yöntemi sosyal bilgiler derslerinde müzelerden yararlanırken etkin şekilde kullanılacak yöntemler arasında olduğuna vurgu yapmıştır.

Müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yöntemi kullanılırken yaşanan sorunlar; öğretmen donanımının yetersizliği, müze görevlilerinin uygulamalı çalışmalara olumlu bakmaması ve ulaşım konusudur. Ayrıca müze ortamlarının uygulamalı eğitim faaliyetleri için uygun olmayışı, ders müfredatının yoğun oluşu, ekonomik problemler ve bürokratik işlemlerin uzun sürmesi belirtilen diğer sorunlar arasındadır. Metinnam, Keleşoğlu ve Özen (2014)'in araştırmalarında, sosyal bilgiler öğretmenlerinin yaratıcı drama yöntemini yeterli düzeyde kullanmadıkları ve uygulamada sorun yaşadıkları belirtilmektedir. Hamurculu (2016) yaratıcı drama yönteminin müzedede kullanımını incelediği çalışmasında; öğretmenlerin müze ziyaretlerine hazırlıksız geldikleri sonucuna ulaşmıştır. İlgili alan yazın incelendiğinde öğretmen donanımındaki yetersizlik, müfredat yoğunluğu gibi sorunların Koç (2013)'un çalışma sonuçları ile benzerlik gösterdiği görülmektedir. Koç (2013) sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenlerinin görüşlerini aldığı çalışmasında yaratıcı dramaya ilişkin bilgi eksikliği, müfredatın yetiştirilememesi, araç gereç eksikliği, yaratıcı drama yönteminin etkili şekilde uygulanamaması gibi sorunların yaşandığı sonucuna ulaşmıştır. Yaşanan ulaşım problemi ile ilgili olarak Alataş (2008)'in sosyal bilgiler öğretmenleri ile yaptığı bir çalışmada öğretmenlerin %83'ü okula ulaşım ve barınma konusunda sorun yaşadığı belirlenmiştir. Dolayısıyla öğretmen yeterliliğinin ve okul dışı mekânlarda eğitim faaliyetlerinin artırılması tartışılırken öğretmenlerin barınma ve okula ulaşım problemi yaşamaları önemli bir bulgudur. Ev ile okul, okul ile müze arasındaki ulaşım araçlarının temin edilerek ulaşımın kolaylaştırılması bu noktada önem kazanmaktadır.

Araştırma sonuçları genel olarak incelendiğinde sosyal bilgiler öğretiminde müzelerden yararlanırken kullanılması önerilen yöntem ve tekniklerin başında yaratıcı drama yöntemi ve teknikleri gelmektedir. Müze ortamlarında, sosyal bilgiler derslerine ilişkin konuların yaratıcı drama yöntemi ile disiplinlerarasındaki benzerliklerden dolayı kolaylıkla işlenebileceği sonucuna ulaşılmıştır. Yaratıcı drama yolu ile müzedede sosyal bilgiler öğretimi sürecinde dile getirilen sorunların başında öğretmen donanımının yetersizliği, uygulama etkinliklerine ilişkin müze yetkililerinin olumsuz bakışı ve müze ile okul arasında yaşanan ulaşım güçlüğü gelmektedir.

Ulaşılan sonuçlar, yaratıcı drama yolu ile müzedede sosyal bilgiler öğretimi kapsamında olsa da genel olarak tüm sosyal bilgiler öğretimi süreçlerini, müzedede eğitim ve yaratıcı drama yönteminin uygulama süreçlerini ilgilendirmektedir. Bir sosyal bilgiler öğretmenin müze gezisi için ulaşım aracı temin edememesi okuldaki tarih, coğrafya, edebiyat gibi diğer branşlar için de geçerli bir konudur. Bir müzedede yetkililerin uygulamalı eğitim faaliyetlerine izin vermemesi, o müzedede uygulama yapmayı plânlayan her branştan eğitimciyi ilgilendirmektedir. Bu nedenle ulaşılan sonuçlara yönelik getirilen çözüm önerileri daha geniş bir çerçeve ile tüm sosyal bilgiler, yaratıcı drama ve müzedede öğrenme çalışmalarıyla ilişkili olarak da değerlendirilmelidir.

Araştırmada ulaşılan sonuçlar dikkate alınarak müzedede sosyal bilgiler öğretiminde yaratıcı drama yönteminin kullanımı ile ilgili bir takım öneriler geliştirilmiştir. Bu doğrultuda araştırma sonunda şu öneriler sunulmaktadır: Öğretmen adaylarının staj yerleri okullarla sınırlandırılmayıp, Kültür Bakanlığı, Millî Eğitim Bakanlığı ve üniversiteler arasında işbirliği yapılarak öğretmen stajlarının müzeler gibi okul dışı öğrenme ortamlarında ve Çağdaş Drama Derneği gibi yaratıcı drama eğitimi veren kurumlarda gerçekleştirilmesine olanak tanınabilir. MEB müze ziyareti takip sistemi oluşturularak müze ziyareti çalışmalarının takibini yapabilir ve en çok ziyaret yapan okulla bu kapsamda teşvik edici çalışmalar yürütülebilir. Müze görevlilerine müzedede öğrenme ve yaratıcı drama konusunda uygulamalı eğitimler verilebilir. Müzelerde, yaratıcı drama gibi uygulamalı

çalışmalar yapılabilecek alanlar oluşturulabilir. Belediyeler, okul-müze arası ulaşım araçlarının temin edilmesi konusunda Millî Eğitim Bakanlığı ile iş birliği yapabilir. Müzelerin eğitim ortamı olarak kullanılması ve müzelerdeki yaratıcı drama çalışmalarına yönelik tanıtım ve farkındalık çalışmaları sosyal medya yolu ile sağlanabilir. Ortak etiketler (*hashtag*) ile müzelerde yapılan çalışmaların duyuruları yapılabilir. MEB müzede eğitim ya da yaratıcı dramanın müzede kullanımı konusundaki farkındalığı artırmak için bu konuyla ilgili paylaşımları, yarışmaları ve çalışmaları sosyal medyadan yürütebilir. Müzede eğitim ve yaratıcı drama alanlarında çalışan uygulayıcılar yaptıkları çalışmaları projelendirerek onları uluslararası eğitim platformlarına taşıyabilirler.

Kaynakça

- Alataş, F. (2008). *İlköğretim programında 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler öğretiminde karşılaşılan sorunlar*. Yüksek Lisans Tezi. Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İzmir. <https://tez.yok.gov.tr/Ulusal-TezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> sayfasından erişilmiştir.
- Akyüz, G. (2009). *Sanayi müzelerinin tarih eğitiminde kullanım durumu: rahmi koç müzesi örneği*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Ay, S. & Fidan, N. (2014). Öğretmen adaylarının sosyal bilgiler dersinde müzelerden yararlanmaya ilişkin görüşleri. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 48 (48), 69-89. dergipark.ulakbim.gov.tr/esosder/article/view/5000068655 sayfasından erişilmiştir.
- Aykaç, M. (2008). *Sosyal bilgiler dersinde yaratıcı dramanın yöntem olarak kullanılmasının öğrenci başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Başbuğ, S. & Adıgüzel, Ö. (2019). Müzedede yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilerin sosyal bilgiler dersindeki başarılarına etkisi. *Yaratıcı Drama Dergisi*, 14 (1), 1-32.
- Başbuğ, S. (2017). *Müzedede yaratıcı drama yönteminin sosyal bilgiler dersindeki öğrencilerin başarısına etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Büyüköztürk, Ş. (2012). Örneklemeye yöntemleri. <http://w3.balikesir.edu.tr/~msackes/wp/wp-content/uploads/2012/03/BAY-Final-Konulari.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Creswell, J.W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve deseni*. (Çev. M. Bütün, S. B. Demir). Ankara: Siyasal. (Orijinal çeviri tarihi, 2013).
- Çetin, M. (2014). *Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının eğitiminde müze ortamının kullanılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Antalya.
- Güler, A. (2019). Müzedede eğitim öğrenme ortamı olarak müzeler. Buyurgan, S. (Ed.). *Müzecilik ve müzedede eğitimin tarihsel gelişimi içinde* (s.59-87). Ankara: Pegem.
- Güler, A., Hacıoğlu & M.B., Taşgim, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Ankara: Seçkin.
- Güven, A. (2010). İlköğretim okulları sosyal bilgiler dersindeki tarih konularında yaratıcı drama kullanımı. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 0 (11), 454-461. <http://dergipark.gov.tr/ataunikkfed/issue/2772/37112> sayfasından erişilmiştir.
- Hamurculu, Ü. H. (2016). *Ankara'daki müzelerde yaratıcı drama etkinlikleri ve Ankara resim heykel müzesinde yaratıcı drama önerisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hooper-Greenhill, E. (1999). *Müze ve galeri eğitimi* (M. Ö. Evren & E. G. Kapçı, Çev.). Ankara: Çocuk Kültürü Araştırma ve Uygulama Merkezi.
- Koç, İ. (2013). *Öğretmenlerin sosyal bilgiler dersinde drama yöntemini uygulama ve drama tekniklerine ilişkin yeterliliklerinin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kırşehir.
- Marriam, B. S. (2016). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. Turan, S.). Ankara: Nobel. (Orijinal çeviri tarihi, 2013)
- Metinnam, İ. & Keleşoğlu, S. & Özen, Z. (2014). Sosyal bilgiler eğitiminde yaratıcı dramanın bir yöntem olarak kullanılmasına ilişkin öğretmen görüşleri. *Journal of Education and Future*, 0 (6), 43-58. <http://dergipark.gov.tr/jef/issue/18638/196719> sayfasından erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2004). İlköğretim 1-8. sınıflar türkçe, matematik, sosyal bilgiler, hayat bilgisi ile fen ve teknoloji dersi öğretim programlarında müze ile eğitim. Ankara: MEB.
- Onur, B. (2013). *Müze ve oyun kültürü*. Ankara: İmge.
- Oruç, S. & Altın, B. N. (2008). Müze eğitimi ve yaratıcı drama. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (35), 125-141. <http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423874898.pdf> sayfasından erişilmiştir.

- Ödekan, A. & Tezcan Akmeahmet, K. (2006). Müze eğitiminin tarihsel gelişimi. *İTÜ Dergisi*, 3(1), 47-58. http://www.itudergi.itu.edu.tr/index.php/itudergisi_b/article/view/1085 sayfasından erişilmiştir.
- San, İ. (2018). Yaratıcı drama ve müze. M. Akoğuz (Ed.) *Müze eğitim bilimi nasıl gelişti* içinde (s. 220-231). İstanbul: Yeni İnsan.
- Turgut, G. (2015) *Sosyal bilgiler dersinde bir eğitim aracı olarak sanal müze kullanımı*. Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2003) *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, A. (2006). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Yıldırım, K. (2010). Nitel araştırmalarda niteliği artırma. *İlköğretim Online*, 9 (1). [280](https://scholar.google.com/scholar?hl=tr&as_sdt=0%2C5&q=“Yıldırım”+“Geçerlik”&btnG= sayfasından erişilmiştir.</p></div><div data-bbox=)